

С Т А Н О В И Щ Е

на

конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“
по професионално направление 3.1. Социология, антропология и
науки за културата /Социология на правото и модерните институции/

Автор: проф. д.пс.н. Людмил Георгиев
Софийски университет „Свети Климент Охридски“

На обявения в „Държавен вестник“, брой 32 от 22. 04. 2016 год., конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ по професионално направление – 3.1. Социология, антропология и науки за културата /Социология – социология на правото и модерните институции/ за нуждите на ПУ „Паисий Хилендарски“, молба за участие е депозирал един кандидат и това е доц. д-р Иво Христов. От приложената документация е видно, че са спазени всички законови условия на процедурата.

Доц. д-р Иво Христов участва в конкурса с тринадесет свои текста и всички са публикувани след придобитото научно звание „доцент“ – четири съавторства в колективни монографии, една студия в сборник, седем статии в „обикновени“ и реферирани научни списания и една монография. Обективността изисква да кажа, че и от тази формална гледна точка е налице присъщата на кандидата коректност, още повече, че тук става дума за професорска хабилитация, която в огромната част от случаите е венецът на творческата и преподавателска кариера.

В началото на своите научно-изследователски и творчески търсения доц. д-р Иво Христов слага акцент върху проблематизирането на един фундаментален сегмент на социалната и политическа структура на всяко общество, какъвто безспорно е правото. Ако се съгласим обаче, че в строго определен смисъл правото не е наука, тъй като то не е в състояние да

проверява експериментално своите теоретични допускания, а това на свой ред е фундаменталният критерий за научност в западната цивилизация, то става обяснима преориентацията на кандидата и търсенето на обяснителни перспективи в други и то реални области на познанието. Очевидно е, че в случая имаме налице своеобразен протест, макар и неизказан директно, на един търсец и неспокоен дух, на когото ограниченията на юридическата мантия пречат в стремежите му за познание на мащабните социални факти, какъвто по думите на един от обявените бащи на съвременната социология Емил Дюркем е самото право. Иначе казано, в качеството си на формално, но не и научно знание за социалната и човешката действителност, правото не е в състояние да реализира онази специфична *рефлексивност*, която Пиер Бурдийо регламентира за социологията, макар че такива перспективи пред психологията се разкриват преди около двеста години от Вилхелм фон Хумболт, през Вилхелм Вундт и в нашето съвремие от Серж Московичи. С други думи, не правото, а социологията на правото се оказва онази открита от доц. д-р Иво Христов научна рамка, чрез която той се опитва, разбира се твърде сполучливо, да вмести собствените си понякога интуитивни, но във всеки случай разтърсващо адекватни интерпретации както на българската, така и на съвременната геополитическа ситуация. За мен подобна трансформация е едно от уникалните научни постижения на кандидата, което някак си може да бъде разбрано в контекста на сблъсъка между властващия хегелиански принцип на познанието в цялата западна цивилизация и все по-актуалните неомарксистки познавателни подходи, особено в рамките на съвременните философско-исторически изследвания в днешната руска школа, чиито ярък представител е Андрей Фурсов.

Последната опозиция, макар и дискретно спестена, присъства почти във всички текстове на доц. д-р Иво Христов, в които той предлага своята интерпретация на връзката между спецификата на предходната социална и политическа „социалистическа“ ситуация в нашето българско общество и

усилията на днешните политически и интелектуални „елити“ да представят последните 26 години от българската история като някакъв „преход към демокрация“. Хегелианският прочит, какъвто без да го съзнават ни задават тези наши „цървуланковски елити“, както би казал големият български народопсихолог от началото на ХХ век Тодор Панов, иска да внуши на необразованата политическа класа и огромната безпросветна маса, че след множество исторически събития най-сетне българският дух диалектически е намерил себе си в „реалната демокрация“ и „причастността към общите евро-атлантически ценности“, изразени чрез членството в НАТО и ЕС, но по същия начин, по който тази „еманация на българското“ регламентираха предишните „елити“, оправдавайки подчинената роля на държавата в СИВ, Варшавския договор и изобщо Съветския блок. Колкото и да изглежда на пръв поглед парадоксално, доц. д-р Иво Христов ни предлага съвременна тъкмо неомарксистка критика, макар и недеklarирана като такава, на този прочит, което би трябвало да бъде повод за осмисляне на цялата сложност на днешния живот, а не за идеологически спекулации. Искам да кажа, че парадоксът е само на пръв поглед и само за този, който не може да го осъзнае, тъй като няма нищо по-естествено от една колкото ортодоксална, толкова и осъвременена тъкмо неомарксистка критика на социализма, чрез която да бъдат обяснени и българските драми около неосъществимата нашенска „демокрация“ в „прехода“. Терзания, които доц. д-р Иво Христов описва блестящо в основното си произведение за този конкурс, а именно монографията „Пред пепелището на нестаналото българско общество“.

За изходен пункт в интерпретацията на българския „преход“ доц. д-р Иво Христов използва трансформацията на партийната номенклатура във времето на късния социализъм, която чрез огромните си властови ресурси реализира както „демократичното“ преобразуване на собствеността, така и структурирането на самата многопартийна политическа система, тоест тя реално създава самите партийни субекти в новото ни „демократично“

общество. Във вътрешно-политически план такава операция предполага повече или по-малко явни или скрити финансово-икономически центрове на властта, популярно известни като олигархични кръгове, чиято съдба в годините на прехода определено е двойствена – от една страна, те са тези, които определят собствените си партийни посредници в упражняването на реалната власт, но, от друга страна, тяхното собствено битие зависи от начина, по който осигуряват балансирането на отделните олигархични интереси. Във външно-политически план вкарването на страната в НАТО и ЕС осигурява така необходимата външна подкрепа за спокойствието на олигархията във вътрешен план, тъй като европейските и американските им партньори се интересуват от съвсем други неща, а не от начините, по които тези финансово-икономически властови центрове са се реализирали като такива. Към това следва да прибавим и тоталният отказ на народа от собствената си държава, тъй като той е изцяло фокусиран върху своите индивидуални стратегии за справяне, чиято цел е простото биологично оцеляване. Резултатът от срещата на тези три реалии е „пепелището“, за което ни говори доц. д-р Иво Христов – разпад на държавността, тъй като за нея „се грижат“ външни фактори; разпад на обществото, тъй като хората пребивават в паралелните светове на външните илюзии и своята собствена жестока реалност; разпад на всякаква мисъл за достойно бъдеще на държавата и хората, тъй като всеки опит, повтарям, дори опит за реално осъзнаване на тази драматична действителност бива игнориран както от „елита“, така и от масите. По този начин появяващата се кореспонденция с неомарксистите от Франкфуртската школа би трябвало да се интерпретира като проява на академичен аристократизъм, а не на идеологическо центриране.

В тази връзка е твърде показателен отказът на доц. д-р Иво Христов да предлага рецепти за оптимистично бъдеще, особено в контекста на драматичното разминаване между българската представа за „демокрация“ и

западната идея за „демокрация“ – една идеологема, която нахално цели да прикрие ужасяващата същност на съвременния капитализъм. Или както казваше Алвин Тофлър, че „дори при най-смелия поглед на въображението западната демокрация не предполага властта на народа, а изборите отдавна са се превърнали в масов ритуал за колективно фантазиране“. Още повече, че, както предупреждаваше преди години Жан Бодрияр, ние вече трайно сме се озовали в „действителността на симулакрумите“, онези копия без оригинал, които възпроизвеждат илюзорния характер и безсмислието на индивидуалната човешката екзистенция. Вероятно такива констатации, безусловно вдъхновени от критиката на доц. д-р Иво Христов, могат и със сигурност изглеждат тъжни, но както още в дълбоката древност казваше Еклесиаст: „Познанието носи тъга“.

Другата фундаментална област в научно-изследователските търсения на доц. д-р Иво Христов е съвременната геополитическа проблематика и мястото на България в нея. Въоръжен с цивилизационните прозрения на Фернан Бродел, в своите студии и статии кандидатът ни предлага блестящ разрез на днешните глобални проблеми, пред които е изправен светът, но за които българските „елити“ изглежда просто нехаят. Прецизният анализ на глобализационната идеологема, зад чиято маска откровено надничат претенцията за световна хегемония на САЩ като съвременен лидер на западната цивилизация и на произтичащите от нея културни и религиозни съпротиви, оформят едно бъдеще, в което постепенно светът преминава от своето еднopolюсно към многополюсното си състояние, а това е факт, който вече виждаме пред очите си. Особено внимание кандидатът отделя на мястото и ролята на Русия и Турция в преобразуването на света, най-вече поради загриженост за нашата българска съдба – дали ние ще се окажем в поредно състояние на социална аномия, за което драматично ще бъдем неподготвени или нацията и нейните действителни интелектуални елити ще съумеят да изцедят последните остатъци от своята воля, за да осъзнаят и

после да операционализират конкретни и адекватни действия с оглед предизвикателствата на сложното бъдеще, което вече се случва. При всички положения обаче, в своето научно творчество доц. д-р Иво Христов коректно е изпълнил основното задължение на свободния и независим интелектуалец – да обяснява и да предупреждава. Нещо, което той прави не само в научните си произведения, но и пред широката аудитория, тоест неговото обществено присъствие е впечатляващо, а това също се вписва в изискванията към университетската автентичност.

Вече към края, но не като формалното задължение за присъствие на забележки, а от чисто естетически съображения, бих си позволил да кажа, че би могло научните приноси да бъдат представени в по-изчистен вид с оглед онзи академичен финес, който прозира в цялото творчество на доц. д-р Иво Христов. И едно пожелание, което може би произтича от моите професионални ограничения – може би по-смело и категорично навлизане в дебрите на културните и религиозните основания за индивидуалното и общностното поведение както в историята, така и в настоящето с оглед на самото бъдеще.

В заключение, имайки предвид безспорните достойнства на научното творчество на доц. д-р Иво Христов и моята категорична положителна оценка за него, си позволявам да препоръчам на достолепните членове на почитаемото жури да му дадат желаната академична длъжност „професор“ по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата /Социология на правото и модерните институции/. Считам, че това ще бъде както обективна оценка на неговите постижения, така и подходящ стимул за бъдещите му научни търсения.

08.08.2016 год.

С о ф и я

проф. д.пс.н. Людмил Георгиев

СУ „Свети Климент Охридски“